

Lausunto maa- ja metsätalousministeriön luonnoksesta hallituksen esitykseksi elintarvikelain muuttamisesta

Ympäristöterveysjaosto 03.09.2026 § 92
2124/11.05.01.04/2026

Valmistelu ja lisätiedot

III kaupungineläinlääkäri-hygieenikko Taina Rahikainen Ibañez

IV kaupungineläinlääkäri-hygieenikko Cecilia Blomgren

etunimi.sukunimi@porvoo.fi

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi elintarvikelain muuttamisesta. Lausunto pyydetään antamaan viimeistään 4.9.2026. Lausunto pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla lausuntopyyntöön lausuntopalvelun kautta. Aineistoon voi tutustua lausuntopalvelu.fi - verkkosivulla: <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=9b3ee752-c4cc-4c4a-a6c4-c3d329dc23d2>

Elintarvikelakiin lisättäisiin säännös siitä, ettei energiajuomia saa myydä, luovuttaa tai välittää alle 16-vuotiaille. Energiajuomien myyntirajoitusten tavoitteena on vähentää kofeiinin haittavaikutuksia lapsilla ja nuorilla.

Myyntikiellon vaikutusten voidaan odottaa olevan positiivisia, koska kielto antaa vahvan signaalin nuorille itselleen sekä vanhemmille, koululle ja nuorten kanssa työtä tekeville energiajuomien haitoista. Koska kielto vaikuttaisi myös energiajuomien käyttöön kouluissa, vastuuta energiajuomien kieltämisestä ei enää painottuisi niin voimakkaasti koulun henkilökunnalle. Voidaan arvioida, että energiajuomien takia oppilaiden kokema levottomuus vähenee, ärtyneisyys laskee ja keskittyminen paranee. Positiivisena vaikutuksena on myös yöunen mahdollinen piteneminen.

Energiajuomien myyntirajoitus lisäisi kauppojen ikärajavaltontaa entisestään. Nykyisellään sekä alkoholi- että tupakkatuotteiden myynnin yhteydessä myyjän on tarkastettava ostajan ikä nuoren henkilön ollessa kyseessä. Samalla tavoin ikärajavaltonta lisäisi valvontaviranomaisten tehtäviä. Kyse olisi elintarvikevalvonnan yhteydessä tehtävästä valvonnasta, mikä vaatisi valvojille lisäkoulutusta. Valvonnan arvioidaan kuitenkin voitavan toteuttaa nykyisen valvonnan osana, eikä se vaatisi erillisiä resursseja.

Elintarvikelakiin lisättäisiin lisäksi säännös käyttämättömien elintarvikkeiden luovuttamisesta uudelleenjakeluun. Käyttämättömien elintarvikkeiden luovutusvelvoitteella on tarkoitus vähentää elintarvikejätteen ja ruokahävikin määrää.

Elintarvikealan toimijan velvollisuus käyttämättä jääneiden elintarvikkeiden luovuttamisesta uudelleenjakeluun vaatisi toimintakäytänteiden päivittämistä niiltä elintarvikealan toimijoilta, jotka eivät vielä nykyisin luovuta elintarvikkeita uudelleenjakeluun. Uudelleenjakelujärjestelyt voisivat periaatteessa lisätä elintarvikealan

toimijan kustannuksia esimerkiksi kylmäsäilytys- tai varastointikustannuksina. Kyseessä on kuitenkin vuodesta 2021 voimassa ollut säännös, jonka noudattamisvelvollisuuteen ei esitetä muutosta. Ehdotus osaltaan parantaisi elintarvikeketjun resurssitehokkuutta ja vähentäisi ruokahävikkiä ja hävikistä aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Energiajuomien myyntikieltoa koskeva säännös tulisi kuitenkin voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Ympäristöterveydenhuollon päällikkö

Ympäristöterveysjaosto päättää antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Uudessa 20 a §:ssä säädös siitä, ettei energiajuomia saa myydä tai muutoin luovuttaa eikä välittää alle 16-vuotiaalle, nähdään väestön ja yksilön terveyden ylläpitämisen ja edistämisen kannalta positiivisena muutoksena. Säädöskohta siitä, että ostaja on velvollinen vaadittaessa todistamaan ikänsä energiajuomien vähittäismyyntiä ja tarjoilua valvovalle henkilökunnalle ja tämän lain noudattamisen valvontaa suorittavalle viranhaltijalle viranomaisen myöntämällä kuvallisella henkilökortilla, ajokortilla tai passilla taikka viranomaisen myöntämällä muulla luotettavalla kuvallisella asiakirjalla, vaatii kuitenkin tarkennusta. Säädöksen kohta ”ja tämän lain noudattamisen valvontaa suorittavalle viranhaltijalle” tulisi poistaa säädöstekstistä, koska yksityishenkilöiden ikävalvonta ei kuulu elintarvikelain soveltamisalaan, vaan lakia sovelletaan elintarvikealan ja kontaktimateriaalialan toimijoihin.

Elintarvikelainsäädännön valvonta on itsessään vaativa tehtävä ja ehdotus kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tehtävien lisäämisestä on ristiriidassa kuluvan hallitusohjelman kanssa, jonka mukaan hallitus pidättäytyy uusien merkittävien tehtävien antamisesta kunnille, jotta kuntien kustannusten nousun hillitseminen voidaan varmistaa. Uusi säädös lisäisi elintarvikevalvonnan tarkastusten hallinnollista taakkaa.

Ympäristöterveysjaostolla ei ole asiasta muuta huomautettavaa.

Pykälä tarkastetaan heti.

Päätös:
Ehdotus hyväksyttiin.

Pykälä tarkastettiin heti.

